

วิชากฎหมายพาณิชย์

อาจารย์ณัฐศดา วิเศษชาติ

Thus the sheep and the wolf no longer are clearly defined as black or white, but occupy a broad, gray area.

แกะและหมาป่าไม่จำเป็นต้องบ่งบอกว่าเป็นดำหรือขาว แต่อาจจะเป็นสีเทาๆ (การชี้ขาดบางเรื่องว่าดำหรือขาว อาจจะทำได้ยากเพราะมีความสลับซับซ้อนจึงไม่อาจจะชี้ขาดได้ แต่พอจะวินิจฉัยได้ว่ามันน่าจะเป็นสีเทาๆ หรือพอที่จะเดาได้ว่านั่นคืออะไร)

กฎหมายลักษณะบุคคล

บุคคล หมายถึงสิ่งที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายโดยเฉพาะมนุษย์เท่านั้น หรือเป็นสภาพบุคคล ได้แก่ หมู่คน กิจการอื่นใด เช่น สมาคม มูลนิธิ ทบวง กรม โดยแบ่งบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. บุคคลธรรมดา คือมนุษย์ทั่วไปทั้ง เด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา คนดี คนบ้า
2. นิติบุคคล คือคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เช่น บริษัทจำกัด สมาคม เป็นต้น หรือรวมไปถึงกองกิจการ ทรัพย์สินที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ เช่น มูลนิธิ

บุคคลธรรมดา

การเริ่มสภาพบุคคล

- “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก...”

- **ทารกในครรภ์มารดามีสิทธิต่างๆ ได้ หากภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก**

ซึ่งทารกในครรภ์มารดามีสิทธิต่างๆ ได้คือทารกที่เกิดภายใน 310 วันนับแต่เข้ามรดกเสียชีวิต หรือภายใน 310 วันนับแต่วันที่ขาดการสมรส

บุคคลธรรมดา

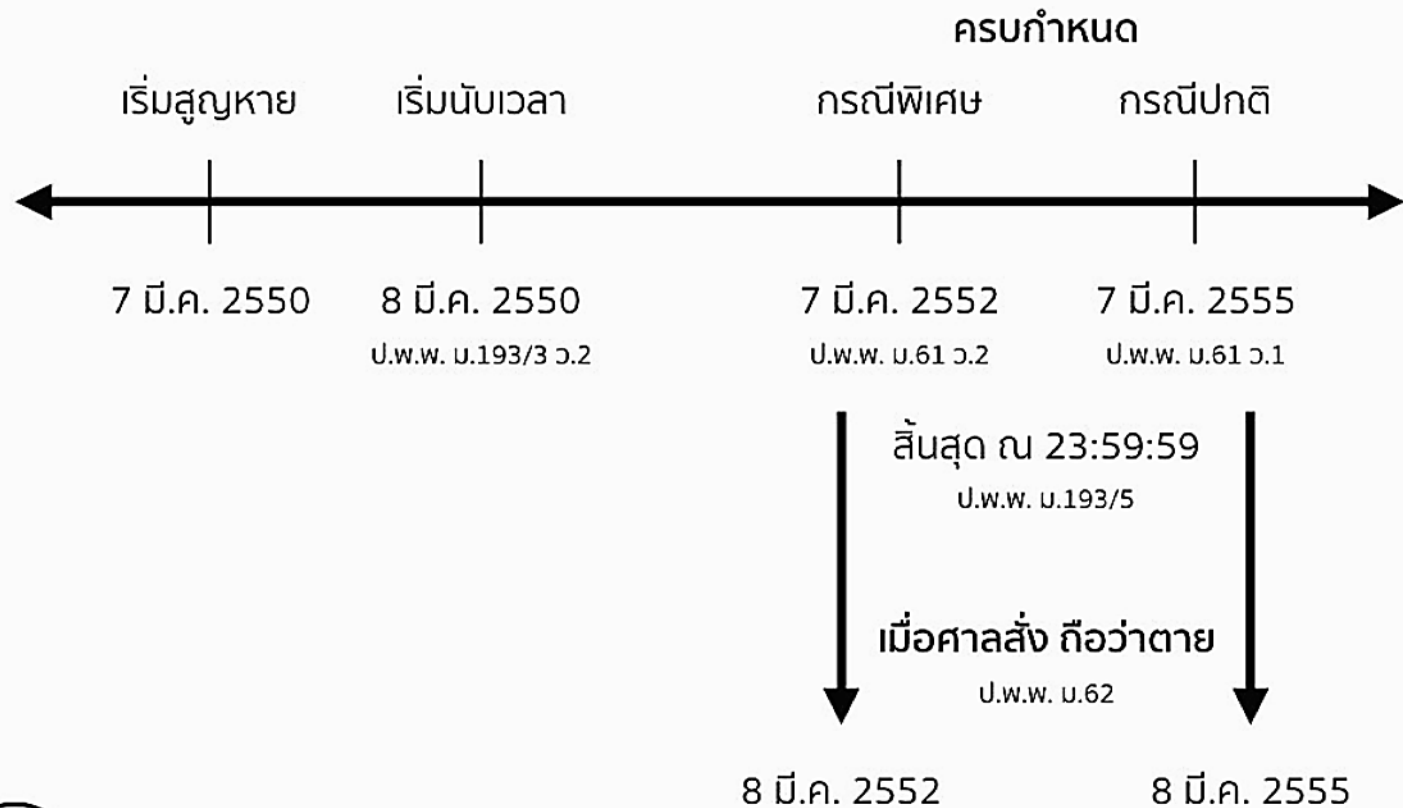
การสิ้นสุดสภาพบุคคล

- “สภาพบุคคล....สิ้นสุดลงเมื่อตาย”
- เมื่อบุคคลถึงแก่ความตาย สิทธิและหน้าที่ของผู้ตายย่อมตกทอดไปยังทายาทของผู้ตาย
- การสิ้นสุดสภาพบุคคล แบ่งออกเป็น
 - **การตาย** เป็นการสิ้นสุดสภาพบุคคลโดยธรรมชาติ (เมื่อหยุดหายใจ หรือ หัวใจหยุดเต้น)
 - **การสาบสูญ** เป็นการสิ้นสุดสภาพบุคคลโดยผลของกฎหมาย (หากศาลตัดสินให้เป็นคนสาบสูญเท่ากับว่าถึงแก่ความตาย)

การسابสูญ

การนับระยะเวลาسابสูญ

 กฎหมายวันละนิด

การสาบสูญ

1. **กรณีธรรมดา** หากหายไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และไม่มีใครรู้แน่นอนว่ามีชีวิตอยู่หรือไม่ตลอดระยะเวลา 5 ปี

2. **กรณีพิเศษ** ระยะเวลาตามข้อ 1. ให้ลดเหลือ 2 ปี

-นับแต่การรบหรือสิ้นสุดสงคราม - นับแต่ยานพาหนะที่บุคคลนั้นเดินทาง อับปาง
สูญหายถูกทำลาย

-นับแต่วันที่เหตุอันตรายแก่ชีวิตผ่านพ้นไป เช่น ไปสำรวจในป่าทึบแล้วไม่กลับมา
เป็นต้น

3. ผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลมีคำสั่งแสดงการสาบสูญ ได้แก่
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (บิดา มารดาสามี ภรรยา หรือบุตร)
หรืออัยการ

4. การสั่งให้เป็นบุคคลสาบสูญเป็นดุลยพินิจของศาล

กรณีไม่ทราบวันเกิดแน่นอนของบุคคล

- คนที่เป็นเจ้าบ้าน บิดาหรือมารดาของเด็กต้องเป็นผู้แจ้งเกิดต่อนายทะเบียน
- “การนับอายุของบุคคลให้เริ่มนับแต่วันเกิด กรณีที่รู้ว่าเกิดเดือนใดแต่ไม่รู้วันเกิด ให้นำวันที่หนึ่งของเดือนนั้นเป็นวันเกิด แต่ถ้าไม่รู้วันเกิดของบุคคล ให้นำอายุของบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทินซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด”

กรณีไม่ทราบแน่ชัดว่าสาเหตุการตายของบุคคล

- การที่บุคคลถึงแก่ความตายพร้อม ๆ กัน เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์ เครื่องบินตก เรืออัปปางหรือเกิดไฟไหม้ เป็นต้น
- “ในกรณีบุคคลหลายคนตายในเหตุอันตรายเป็นพร้อมกัน ถ้าเป็นการพ้นวิสัยที่จะกำหนดได้ว่าคนไหนตายก่อนหลัง ให้ถือว่าตายพร้อมกัน”

สิ่งที่ได้แก่สภาพบุคคล

ชื่อ (ส่วนประกอบของชื่อ)

- ชื่อ เป็นคำที่ใช้เรียกแทนบุคคลเพื่อให้รู้ว่าแต่ละคนเป็นใคร ประกอบด้วย

ชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล

- บุตรที่เกิดมาย่อมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏบุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

- “สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้ คู่สมรสสามารถเปลี่ยนแปลงภายหลังได้”

- **เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลของตน**

- **เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งมีชีวิตรอยู่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายต่อไปได้ แต่เมื่อมีการสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน**

สาระสำคัญของชื่อบุคคล

ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505

- ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้
- ต้องไม่ฟ้องหรือคล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่เป็นคำหยาบหรือมีความหมายหยาบคาย
- ชื่อรองต้องไม่ฟ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น
- ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ออกจากบรรดาศักดิ์นั้น โดยไม่ได้ถูกถอดถอน จะใช้ทินนามนั้นเป็นชื่อตัวหรือชื่อรองก็ได้
- **ชื่อสกุลต้องไม่มีพยัญชนะเกินกว่า 10 พยัญชนะ**
- **เว้นแต่ใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล**

ภูมิลำเนา

- ภูมิลำเนา หมายถึงถิ่นที่บุคคลมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ เป็นสิ่งที่กฎหมายสมมุติว่าเขาอยู่ที่นั่นเสมอไป บุคคลอาจมีที่อยู่หลายแห่ง แต่เขาต้องมีภูมิลำเนาตามที่กฎหมายกำหนด
- **“ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ”** มีลักษณะ 2 ประการ
 - เป็นถิ่นอันเป็นสถานที่อยู่ของบุคคล คือสถานที่ที่บุคคลได้อยู่อาศัยกินหลับนอน
 - สถานที่อยู่นั้นต้องเป็นแหล่งสำคัญ บุคคลอาจมีที่อยู่หลายที่ ซึ่งแหล่งสำคัญจะต้องเป็นที่ที่อยู่ประจำ

สถานะของบุคคล

- สถานะของบุคคล หมายถึงฐานะหรือตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่ในสังคม เช่น เพศชายเพศหญิง เป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ เป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว
- **เมื่อรู้สถานะของบุคคลทำให้รู้ถึงสิทธิ หน้าที่** เช่น เพศชายต้องเป็นทหาร เด็กที่อายุไม่ถึง 20 ปีบรรณิรณย์ยอมยังไม่บรรลุนิติภาวะ โสคหรือทำการสมรส เป็นต้น

การจดทะเบียนสถานะของบุคคล

การเกิด

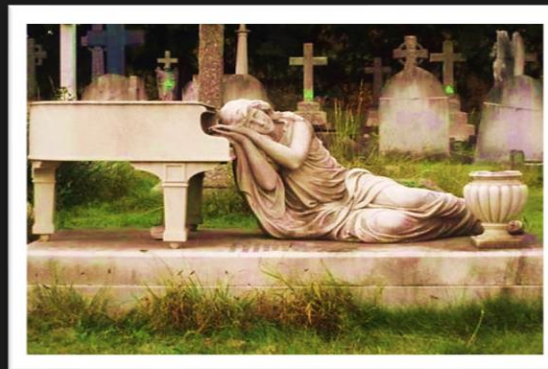
- คนเกิดในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งนายทะเบียนท้องที่ที่คนเกิดในบ้าน **ภายใน 15 วัน นับแต่วันเกิด**
- คนเกิดนอกบ้าน ให้บิดาหรือมารดาแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่**ภายใน 15 วัน หรือไม่เกิน 30 วัน พร้อมแจ้งชื่อคนเกิดด้วย**
- เด็กสภาพแรกเกิดหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ให้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ และ**เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์จะเป็นผู้แจ้งเกิดต่อนายทะเบียน**

การจดทะเบียนสถานะของบุคคล

การตาย

- **คนตายในบ้าน** ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาตาย หรือผู้พบศพสามารถแจ้งต่อนายทะเบียนภายใน 24 ชั่วโมง
- **คนตายนอกบ้าน** ให้แจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาตาย หรือพบศพ หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- กรณีท้องที่ที่กรมฯ ไม่สะดวก ให้ยื่นออกไปได้แต่ไม่เกิน 7 วัน

การจดทะเบียนสถานะของบุคคล

การสมรส

- “การสมรสจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการจดทะเบียนแล้วเท่านั้น”

การหย่า

- การหย่าโดยยินยอมของทั้งสองฝ่าย
- การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล → การเพิกถอนการสมรส

การรับบุตรบุญธรรม

- **บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี** จะรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมได้
- บุคคลนั้น**ต้องมีอายุต่ำกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี**
- จะสมบูรณ์ได้ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย

การจดทะเบียนสถานะของบุคคล

การรับรองบุตร

- *เด็กที่เกิดจากบิดา มารดาที่ไม่ได้สมรสกัน ย่อมเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย*
 - *จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีต่อไปนี้*
 - บิดา มารดาได้สมรสกันในภายหลัง
 - บิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร
 - ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร
- * กรณีมีผลเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายนับตั้งแต่วันที่เด็กเกิด*

ความสามารถ

ความสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ

- **ความสามารถในการมีสิทธิ** เช่น ผู้เยาว์มีสิทธิที่จะทำพินัยกรรมได้เมื่อมีอายุ 15 ปี บริบูรณ์
- **ความสามารถในการใช้สิทธิ** คือการใช้สิทธิในการกระทำการต่างๆ แต่หากเป็นเด็ก จะไม่สามารถใช้สิทธิตามลำพังได้
- **บุคคลที่หย่อนความสามารถ หรือถูกกฎหมายจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิมี 3 ประเภท**
 1. ผู้เยาว์ คือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือมีอายุต่ำกว่า 20 ปี
 2. คนไร้ความสามารถ คือผู้ที่เป็นบุคคลวิกลจริตมีความประพฤติกิริยาผิดปกติหรือไม่สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดี
 3. คนเสมือนไร้ความสามารถ คือบุคคลที่ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ เพราะกายพิการ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ประพฤติสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา

นิติบุคคล

- “นิติบุคคลจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น”

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและอาญา

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและอาญามี 4 ประเภท ดังนี้

- **ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว** คือการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงเพื่อกระทำการร่วมกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อหนี้ทั้งปวงของบริษัท โดยไม่มีข้อจำกัด

2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องมีการจดทะเบียน มีผู้เป็นหุ้นส่วนอยู่ 2 จำพวกดังนี้

- ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน มีความรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น

- ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและอาญา

บริษัทจำกัด

- ตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน
- ต้องรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบตามมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

สมาคม

- การที่บุคคลหลายคนตกลงกันเพื่อทำการอันใดอันหนึ่งร่วมกัน ที่ไม่ได้เป็นการหาผลกำไรมาแบ่งปันกัน เช่น สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียน เป็นต้น

มูลนิธิได้รับอำนาจแล้ว

- ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล สาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เช่น มูลนิธิก้าวคนละก้าว

นิติบุคคลตามกฎหมายอื่น ๆ

นิติบุคคลตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น

- **วัด** เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสงฆ์ พ.ศ. 2535
- **บริษัทมหาชนจำกัด** เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535
- **เมืองพัทยา** เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542
- **พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้ว** เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524
- **มหาวิทยาลัยราชภัฏ** เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พงศ. 2547

A golden scale of justice stands on a desk, with a wooden gavel featuring a gold band resting on its base. In the background, a stack of books is visible. The scene is lit with a soft, blueish light, creating a professional and legal atmosphere.

Thank You!!